

Сутність процесу інтегрованого навчання професійної педагогічної діяльності засобами англійської мови

А.В. Маслова

к.пед.н., старший викладач кафедри англійської мови

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Б. Хмельницького,

м. Мелітополь, Україна

А.В. Маслова

к.пед.н., старший преподаватель кафедры английского языка

Мелитопольского государственного педагогического университета

имени Б. Хмельницкого,

г. Мелитополь, Украина

A. Maslova

Ph.D., Professor assistant, chair of the English language,

Melitopol Bohdan Khmelnytskyi State Pedagogical University

Melitopol, Ukraine

У статті розкрито сутність процесу інтегрованого навчання професійної педагогічної діяльності засобами англійської мови. Визначено роль і значення інтеграції в процесі підготовки магістрантів немовних педагогічних спеціальностей до професійного спілкування англійською мовою. Представлено навчальний посібник «English Scientific Pedagogical Writing», метою якого є поєднання професійної та іншомовної діяльності на заняттях з іноземної мови.

Ключові слова: інтеграція, інтегроване навчання, магістранти, професійна педагогічна діяльність, іншомовна мовленнєва діяльність, англійське науково-педагогічне мовлення.

А.В. Маслова. Сущность процесса интегрированного обучения профессиональной педагогической деятельности средствами английского языка. В статье раскрыта сущность процесса интегрированного обучения профессиональной педагогической деятельности средствами английского языка. Определена роль и значение интеграции в процессе подготовки магистрантов неязыковых педагогических специальностей к профессиональному общению на английском языке. Представлено учебное пособие «English Scientific Pedagogical Writing», целью которого является сочетание

професійної і іноязычної діяльності на заняттях по іноземному мові.

Ключевые слова: інтеграція, інтегроване навчання, магістранти, професійна педагогічна діяльність, іноязычна мовна діяльність, англійська науково-педагогічна мовна.

A. Maslova. The essence of the integrated teaching process of professional pedagogical activity by means of foreign language. The article deals with the essence of the integrated teaching process of professional pedagogical activity by means of foreign language. The role and importance of integration in professional communication of Master students of non-language pedagogical specialties have been defined. A course book «English Scientific Pedagogical Writing» aimed to integrate professional and foreign language activity has been introduced.

Key words: integration, integrated teaching, Master students, professional pedagogical activity, foreign language speech activity, English scientific pedagogical speech.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої країни відбуваються значні перетворення в галузі педагогічної науки, що призводять до підвищення попиту європейського простору працевлаштування на кваліфікованих фахівців, здатних до вільного володіння англійською мовою, співпраці з іноземними колегами, вивчення їх наукових доробків, участі у спільних науково-педагогічних проектах, створення власних наукових праць в англійськомовному супроводі, що загалом відповідає напряму, визначеному законом України «Про вищу освіту» (2014р.), а також вимогами до володіння іноземною мовою, сформульованими в Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [4]. Підготовка таких педагогічних кадрів успішно здійснюється саме тоді, коли кілька процесів навчання синтезуються в один, одночасно розвиваючи вміння як у професійній, так і в іноземній мовленнєвій діяльності [5, с. 80]. Тому проблема застосування у навчанні інтегрованого підходу, який виявляє зв'язок іноземної мови з майбутньою професійною педагогічною діяльністю магістрантів, набуває особливої актуальності сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтеграції знайшли своє відображення в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних учених, зокрема І. Вереїтіної, С. Батишева, Є. Глінської, І. Зверева, Н. Кузнецової, Р. Мартинової, С. Смірної, Н. Сердюкової, О. Тарнопольського та інших. Проте сучасні методисти розглядають іноземну мову більшою мірою як окрему навчальну дисципліну, залишаючи питання її інтеграції з іншими дисциплінами недостатньо висвітленим. Отже, **мета цієї публікації** полягає у визначенні сутності інтегрованого навчання магістрантів професійної педагогічної діяльності засобами англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо поняття «інтеграція» докладніше. Згідно з філософським енциклопедичним словником, інтеграція (від лат. *integer* – повний, цільний, неподільний) являє собою процес або дію, що призводить до утворення цілісності, об'єднання, поновлення єдності [9, с. 181]. У галузі освіти інтеграцію трактують дещо по-іншому. Так, О. Гілязова розглядає її як систему органічно пов'язаних дисциплін, яка побудована за аналогією з навколишнім світом [1, с. 71]. Н. Сердюкова визначає педагогічну інтеграцію як процес зближення і зв'язку наук, який відбувається поряд з процесами диференціації і являє собою вищу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому рівні навчання [8, с. 105].

Також відзначимо, що від педагогічної інтеграції виокремлюють між предметну координацію, яку Р. Гришкова трактує як постійний динамічний багатосторонній зв'язок у навчанні іноземної мови та фахових дисциплін, що виступають замовниками спеціальної лексики, необхідної для іншомовного професійного спілкування, яке відбувається на заняттях з англійської мови у ВНЗ. Таким чином, вказаний зв'язок навчальних предметів сприяє, на думку дослідниці, інтеграції різнопредметних знань та умінь [2, с. 81].

Більш детально сутність педагогічної інтеграції було розкрито в дослідженні Р. Мартинової, яка визначила предметну та процесуальну інтеграцію. Перша передбачає предметну цілісність, якій властивий синтез знань із різних галузей наук, що об'єднані загальним змістом. При цьому зауважимо, що інтеграція іноземної мови за предметною ознакою не можлива, оскільки ця дисципліна не має власного змісту. Тоді об'єднання різних за змістом навчальних предметів (іноземної мови та будь-якої фахової дисципліни) може відбуватись на основі процесуальної цілісності, яка характеризується взаємопов'язаним і взаємозалежним досягненням цілей навчання професійним і іншомовним знанням та вмінням, що і відповідає ознакам процесуальної інтеграції [5, с. 81].

Таким чином, до основних цілей інтегрованого процесу навчання, услід за К. Мулик, відносимо: практичну, яка сприяє формуванню умінь професійного мовлення, достатнього для здійснення іншомовного спілкування в чотирьох видах мовленнєвої діяльності; освітню, яка полягає в формуванні знань, умінь і навичок з різних дисциплін для поглибленого розуміння суті явищ; розвивальну, яка сприяє розвитку вміння аналізувати одержану інформацію, порівнювати факти з різних галузей знань, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними явищами; виховну, яка полягає в багатоаспектному вивченні предмета, що обумовлює багатогранність виховного процесу [7, с. 138-139].

Лінгводидактичними принципами розвитку іншомовних інтегрованих умінь тих, хто навчається, вважаємо наступні: використання іноземної мови як засобу вирішення немовленнєвих проблем; рефлексивна активність; повне засвоєння матеріалу, що викладається; навчання способів самостійного здобування знань та формування навичок і умінь [3, с. 177].

Виходячи з цього, на заняттях з дисципліни «Англійська мова для академічного спілкування» магістранти немовних педагогічних спеціальностей мають навчатися англійського наукового мовлення,

поєднуючи таку діяльність з власним фахом, тому ми розглядаємо іноземну мову не як предмет навчання, а як засіб виконання професійних дій. Так, магістранти отримують завдання прочитати і проаналізувати англomовне фахове дослідження з педагогіки не тільки для того, щоб розуміти його зміст, а для того, щоб висловлювати іноземною мовою свої думки щодо вирішення професійних проблем, згаданих у тексті.

Практичною реалізацією такого підходу є навчальний посібник для магістрантів педагогічних спеціальностей «English Scientific Pedagogical Writing» [6]. Основними дидактичними принципами цього посібника є такі:

1) відповідність матеріалу, що вивчається, реальним психофізіологічним і навчальним можливостям більшості студентів засвоїти його за одиницю навчального часу;

2) зростання мотивації навчальних дій, обумовлене вдосконаленням реальних мовленнєвих можливостей студентів;

3) обов'язкове засвоєння на занятті запропонованого матеріалу шляхом його багаторазового й різноаспектного вживання в поєднанні з раніше вивченим;

4) створення рівних умов для всіх студентів щодо участі в кожному виді навчальної діяльності на заняттях;

5) системне повторення всього попереднього матеріалу під час вивчення наступного для уникнення прогалин у знаннях студентів, накопичення у них лінгвістичної інформації та підвищення рівня іншомовних мовленнєвих умінь.

Основною методичною концепцією вказаного навчального посібника є:

1) взаємопов'язане та взаємозалежне навчання видів мовленнєвої діяльності;

2) набуття знань мовного матеріалу шляхом багаторазового повторення нових лінгвістичних явищ як у їх ізольованому вигляді, так і в

реченнях, відібраних із автентичних педагогічних джерел. При цьому визначаються знання першого, другого й третього порядків. *Знання першого порядку* відповідають здатності виконати прямий і зворотний переклад раніше вивчених мовних явищ, відібраних із першої адаптованої версії автентичного тексту. *Знання другого порядку* відповідають здатності виконати прямий і зворотний переклад нових мовних явищ, відібраних із другої частково адаптованої версії автентичного тексту в поєднанні з лінгвістичними явищами, вжитими в першій версії автентичного тексту. *Знання третього порядку* відповідають здатності виконати прямий і зворотний переклад решти мовних явищ, відібраних із третьої неадаптованої версії автентичного тексту, у поєднанні з мовними явищами, вжитими в першій і другій версіях того самого тексту;

3) розвиток лінгвістичних умінь трьох порядків. *Лінгвістичні вміння першого порядку* співвідносяться зі здатністю складання та відтворення окремих і зв'язних за змістом речень, сформованих на лексичному матеріалі першої версії автентичного тексту. *Лінгвістичні вміння другого порядку* співвідносяться зі здатністю складання та відтворення зв'язних висловлювань, сформованих на лексичному матеріалі першої та другої версій автентичного тексту. *Лінгвістичні вміння третього порядку* співвідносяться зі здатністю складання та відтворення зв'язних висловлювань, сформованих на лексичному матеріалі першої, другої та третьої версій автентичного тексту;

4) розвиток рецептивних і репродуктивних мовленнєвих умінь трьох порядків. *Рецептивні мовленнєві вміння першого порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати адаптований науково-педагогічний текст та усвідомити його. *Репродуктивні мовленнєві вміння першого порядку* співвідносяться зі здатністю відповісти на питання до першої версії повністю адаптованого науково-педагогічного тексту й усно переказати його. *Рецептивні мовленнєві вміння другого порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати частково адаптований науково-педагогічний текст й

усвідомити його. *Репродуктивні мовленнєві вміння другого порядку* співвідносяться зі здатністю відповісти на питання до другої версії частково адаптованого науково-педагогічного тексту й усно переказати його. *Рецептивні мовленнєві вміння третього порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати неадаптований науково-педагогічний текст і усвідомити його. *Репродуктивні мовленнєві вміння третього порядку* співвідносяться зі здатністю відповісти на питання до третьої версії неадаптованого науково-педагогічного тексту й письмово викласти його;

5) розвиток продуктивних мовленнєвих умінь чотирьох порядків. *Продуктивні мовленнєві вміння першого порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати повністю адаптовані міні-тексти на педагогічну тематику й викласти зміст кожного з них у письмовій формі. *Продуктивні мовленнєві вміння другого порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати частково адаптовані міні-тексти на педагогічну тематику й викласти їх зміст з власними коментарями, тобто в інтерпретованому вигляді в письмовій формі. *Продуктивні мовленнєві вміння третього порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати неадаптовані міні-тексти на педагогічну тематику й письмово викласти їх зміст із вираженням власної обґрунтованої позиції щодо прочитаного. *Продуктивні мовленнєві вміння четвертого порядку* співвідносяться зі здатністю прочитати неадаптовані міні-тексти на педагогічну тематику й письмово викласти їх зміст із зазначенням актуальності розгляданої проблеми, переваг і недоліків прочитаного, а також практичних рекомендацій щодо їх усунення.

Мовний і мовленнєвий матеріал посібника представлений у трьох циклах, кожний з яких співвідноситься з однією науково-педагогічною темою: «Teaching Tolerance to Schoolchildren», «Teaching Patriotism and Love for the Country You Live in», «Volunteer Movement in Ukraine and the USA». Розвиток умінь наукового мовлення за кожною з тем здійснюється в дев'яти уроках, протягом яких вивчаються три версії одного і того ж

автентичного англійського науково-педагогічного тексту: адаптованого, частково-адаптованого і неадаптованого.

Отже, запропонований у посібнику «English Scientific Pedagogical Writing» метод розвитку англійського науково-педагогічного мовлення магістрантів гарантує зростання їх професійних знань засобами іноземної мови, що вивчається, підвищує навчальну мотивацію та сприяє виконанню професійних дій, що поступово ускладнюються, засобами англійської мови.

Висновки. Недооцінка ролі інтегрованого підходу у навчанні фахових дисциплін та іноземної мови негативно впливає на якість знань тих, хто навчається, а отже, і на рівень професійної підготовки майбутніх педагогів. Вихід із ситуації вбачаємо у поєднанні професійної та іншомовної діяльності на заняттях з іноземної мови, що надасть можливість по-новому підійти до побудови навчального процесу.

Список використаних джерел:

1. Гилязова О.Г. Интеграция содержания как средство совершенствования процесса обучения в сельской школе / О.Г. Гилязова // Инновационные процессы в сельских образовательных учреждениях: М-лы обл. науч.-практ. конф. – Киров: Изд-во ИУУ, 1997. – С. 71 -72.
2. Гришкова Р.О. Науково-методична система навчання професійної англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей / Р.О. Гришкова // Наукові праці Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Сер.: Педагогічні науки. - 2008. - Т. 97, Вип. 84. - С. 77-82.
3. Добровольська Л.С. Лінгводидактичні принципи організації навчання іноземних мов в умовах євроінтеграції / Л.С. Добровольська // Професійна освіта. – 2011. - №2. – С. 176-180.

4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Мартынова Р.Ю. Виды интегрированных процессов обучения профессиональной деятельности студентов неязыковых вузов / Р.Ю. Мартынова // Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського : зб. наук. праць. – 2010. – № 9–10. – С. 80–89.
6. Мартинова Р. Ю. English Scientific Pedagogical Writing. Англійське писемне науково-педагогічне мовлення : [навч. посібник] / Р. Ю. Мартинова, А. В. Маслова. – Одеса : Бондаренко М. О., 2015. – 244 с.
7. Мулик К.О. Сутність процесу інтегрованого навчання соціальної педагогіки засобами англійської мови / К.О. Мулик // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – № 72. – С. 137-141.
8. Сердюкова Н.С. О подготовке учителя к инновационной работе в школе / Н.С. Сердюкова // Инновации в образовании: теория и практика. – Белгород, 1998. – С. 105–108.
9. Философский энциклопедический словарь / под ред. Е.Ф. Губского. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 576 с.

References:

1. Gilyazova O.G. Integratsiya sodержaniya kak sredstvo sovershenstvovaniya protsessa obucheniya v selskoy shkole [Integration of content as a means to improve educational process in rural schools] / O.G. Gilyazova // Innovatsionnyie protsessyi v selskih obrazovatelnyih uchrezhdeniyah: M-lyi obl. nauch.- prakt. konf. – Kirov: Izd-vo IUU, 1997. – P. 71 -72.
2. Gry`shkova R.O. Naukovo-metody`chna sy`stema navchannya profesijnoyi anglijs`koyi movy` studentiv nefilologichny`x special`nostej [Scientific and methodical system of teaching professional English to students of nonphilological specialities] / R.O. Gry`shkova // Naukovi praci

My`kolayivs`kogo derzhavnogo gumanitarnogo universy`tetu im. Petra Mogy`ly` kompleksu "Ky`yevo-Mogy`lyans`ka akademiya". Ser.: Pedagogichni nauky`. - 2008. - T. 97, Vy`p. 84. - P. 77-82.

3. Dobrovol`s`ka L.S. Lingvody`dakty`chni pry`ncy`py` organizaciyi navchannya inozemny`x mov v umovax yevrointegraciyi [Linguodidactic principles of foreign language teaching in the context of eurointegration] / L.S. Dobrovol`s`ka // Profesijna osvita. – 2011. - № 2. – P. 176-180.

4. Zagal`noyevropejs`ki Rekomendaciyi z movnoyi osvity`: vy`vchennya, vy`kladannya, ocinyuvannya / [naukovy`j redaktor ukrayins`kogo vy`dannya doktor ped. nauk, prof. S. Yu. Nikolayeva]. – K.: Lenvit. 2003. 273 p.

5. Martyinova R.Yu. Vidyi integrirovannyih protsessov obucheniya professionalnoy deyatelnosti studentov neyazykovyih vuzov [Types of integrated processes of teaching professional fctivity to students of non-language universities] / R.Yu. Martyinova // Naukovy`j visny`k PNPu im. K. D. Ushy`ns`kogo : zb. nauk. pracz`. – 2010. – №9–10. – P. 80–89.

6. Martynova R.Yu. English Scientific Pedagogical Writing. Anglijs`ke py`semne naukovo-pedagogichne movlennya : [navch. posibny`k] / R. Yu. Marty`nova, A. V. Maslova. – Odesa : Bondarenko M. O. 2015. 244 p.

7. Muly`k K.O. Sutnist` procesu integrovanogo navchannya social`noyi pedagogiky` zasobamy` anglijs`koyi movy` [The Process of Integrated Studying of Social Pedagogy by Means of English] / K.O. Muly`k // Visny`k Zhy`tomy`rs`kogo derzhavnogo universy`tetu imeni Ivana Franka. – 2013. – № 72. – P. 137-141.

8. Serdyukova N.S. O podgotovke uchitelya k innovatsionnoy rabote v shkole [On the preparation of teacher to innovative work at school] / N.S. Serdyukova // Innovatsii v obrazovanii: teoriya i praktika. – Belgorod, 1998. – P. 105–108.

9. Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar [Philosophical Encyclopedic Dictionary] / pod red. E.F. Gubskogo. – M.: INFRA-M, 2001. – 576 p.